יגאל עוזרי, מהאומנים הישראלים המצליחים בעולם: "אנחנו לא יודעים למתג את עצמנו"

לפני 35 שנה נסע יגאל עוזרי לניו יורק ועשה לו מוניטין, וציוריו הנראים כצילום נמכרים היום גם במאה אלף דולר • תערוכה חדשה שלו בת"א מתמקדת באמריקנה, בצד מחווה לאומנים שנרצחו ב־7 באוקטובר • הוא מודה שמאס בביקורת ("עם הצלחה קשה להתווכח"), מלין על היחס לאומנים יהודים ("אנטישמיות צרובה"), ומתגאה: "אני עובד קשה, אבל ערך השוק שלי מבוסס"

תעודת זהות

יגאל עוזרי

אישי: בן 68, אב לשלושה, מתגורר בניו יורק

מקצועי: עזב את הארץ ב־1991, לא למד אומנות בצורה מסודרת. מיוצג על ידי עשר גלריות ברחבי העולם. עבודותיו נכללות באוספים רבים, בהם אוסף מוזיאון וויטני לאמנות אמריקאית, הסמית'סוניאן ומוזיאון תל אביב לאמנות

עוד משהו: אובססיבי לאופנה ותופר את הבגדים שלו בעצמו

ליאם ריזמן

"בכל מקום כותבים שאני 'אומן ישראלי שחי בניו יורק', וכבה אני מרגיש. ליבי בישראל", אומר הצייר יגאל עוזרי, שבבר 35 שנה חי ויוצר בניו יורק, מאז שעזב את הארץ ב־1991 הוא נהפך לאחד השמות הבר־לטים בז'אנר הפופיוריאליזם – סגנון אמנות השואף ליצור ציורים הנראים כתצלומים ריאליסטיים. עבודותיו של עוזרי מתאפיינות ברמת דייוק יוצאת רופן, עד שקשה להאמין שהיצירות והנופים המכסכסים בהן צוירו בצבעי שמן. עבודותיו הגיעו לאוספים של מוזיאונים מובילים ברחבי העולם ואספנים משלמים עבורן עשרות אלפי דולרים, בהן וופי גולדברג, ליזי צ'אנר ואיי ויוויר.

ב־22 באוקטובר, כחמש שנים לאחר תערוכת היחיד הקודמת שלו בישראל, יחזור עוזרי להציג בגלריה וימאק בתל אביב. התערוכה החדשה, "Road Trip", נולדה ממסע שערך ממזרח אירה"ב למערבה, ובמרכזה בבישים ארוכים, דיינרים, מכוניות ונשים במגפי בוקרים. "נסענו וצילמנו בכל מיני נופים ומקומות מרהיבים. התע־רוכה היא על חופש ועל החלום האמ־ריקאי", הוא מספר.

"אני לא כמו ג'ף קונס, שלא מצייר"

איך נבנית יצירה שלך, מהרעיון ועד לציור המוגמר?

"זה מתחיל במפגש עם אדם או מקום. למשל, בסדרות של נשים בטבע אני ביחד את הסביבה, אבל נותן מעט מאוד הנחיות ומאפשר למצולמת לפעול בתוכה כפי שהיא מרגישה.

"בסדרת Americana עבודתי אחרת. הלכתי לדיינרים עם צלמים נוס־פים וצילמנו אותם שעות. לא ביימתי את הסצנות, ושמרתי על מרחק כדי לא לפלוש למרחב של האנ־שים. עניין אותי לתפוס רגעים אמי־תיים, כמעט אקראיים, ומתוכם לבחור אחד כך את הדימוי שיעבור לציור. אני מאוד אוהב את אזור ההדסון ביבר. זה אחד המקומות שבהם התנב־שה תפיסת הנוף האמריקאית והתחיל להיווצר קול אומנותי מקומי מובהק. יש שם שילוב מאוד חזק של נוף, הס־טוריה ואנרגיה. זה מקום עם שכבות של היסטוריה אומנותית, שממשיך להתפתח ולהיות רלוונטי גם עכשיו".

"אני לא מתבייש לספר, אני מרוויח יפה"

הקשר לישראל, מספר עוזרי, מלווה אותו לאורך הקריירה, עד מראשית דרכו בניו יורק. הוא נזכר בהתלהבות בתערוכתו הראשונה בעיר, ב־1991, ובאספן שוודי שהופתע לגלות שהצייר שלפניו ישראלי. "בישראל מציירים?", שאל אותו. עוזרי לא נשאר חייב: "אנחנו לא חיים על העצים, יש אומנות נהדרת בישראל". בתוך דקות ספורות רכש האספן את כל העבודות בתערוכה תמורת 35 אלף דולר. עוזרי מספר על הרגע הזה גם היום בהשתאות.

בעקבות המכירה הציעה בעלת הגלריה שיבא את משפחתו מישראל וישתקע בניו יורק. עוזרי נענה, ומאז העיר היא ביתו. כיום הוא יוצר, לרב־רין, כ־150 עבודות ומשתתף בכ־15 יריידי אמנות בשנה. לצדו אסיסטנטים מסייעים בעיקר בציור הרקעים, אך עוזרי מרגיש שהוא מעורב אישית בכל עבודה. "אני לא כמו ג'ף קונס, שלא מצייר. אני נוגע בכל ציור, זה טאבולה ראסה. זה כמו קונדוקטור שמנצח על תזמורת שלמה".

"זו תפיסה מיושנת, שאם אמן שולט בטכניקה ברמה מאוד גבוהה, הטכניקה באה במקום האומנות. למה? אף אחד לא אומר על פסנתרן וירטואוז שהוא רק טכנאי"

35 אלף הדולרים שקיבל עוזרי עבור כל הציורים בתערוכה הראשו־נה הם היא, שווים בערך למחיר של ציור אחד שלו היום. עוזרי מדבר בפתיחות על ההצלחה הכלכלית שלו – שיח לא נפוץ בלשון המעטה בביצה הישׂ־ראלית. "אני לא מתביישׂ לספר. אני אמן שמרוויח יפה", הוא אומר. לדבריו, עבודות קטנות שלו נמכרות בכ־20 אלף דולר, ומחירן של עבודות גדו־לות עשוי להגיע לכ־100 אלף דולר. המחיר הממוצע, הוא מספר, נע בין 35 ל־50 אלף דולר.

הנסיקה היקרה ביותר שעשה היתה עבור אספן שהזמין ממנו שני ציורים גדולים של אשתו בגגים של קלור מינה בו'ברני שבגרפת, ושילם עבורם 350 אלף דולר. המקום שבו צייר מונה את הבצלות המים המפורסמות שלו הפך לרקע לריוקנאות פרטיים של אשת האספן, ולצורך הכנת העבודות נסגרו הגנים למשך שבוע כדי שעוזרי יוכל לצלם אותה.

כמה וכמה אספנים גילו ביקוש לעבודותיו במספרים חריגים. עוזרי מספר על אספנית אומנות שמחזיקה בכ־500 מעבודותיו. גם לקראת התע־רוכה החדשה נרשם עניין, וחלק מהע־ברות נרכשו לפני פתיחתה.

לגבי שאלת התמחור של יצירות מסביר עוזרי: "המחיר של יצירה נבנה בהדרגה, לאורך שנים. בהתחלה פשוט הגעתי עבודות וככל שהן נמכרו, תחת, נכנסים עוד מרכיבים: ייצוג על ידי גלריות משמעותיות, השתתפות בתערוכות חשובות, רכישות של מוזיאונים ותערוכות מוזיאליות. כל אלה בונים את המעמד של האמן ואת השוק שלו. אין קסם. כיף גדול להיות במקום שאני נמצא בו עכשיו, אבל אני לרגע לא שוכח את רמת ההשקעה והעבודה הקשה".

"במקביל נוצרת היסטוריית מחי־רים", הוא מפרט. "חשוב מאוד שיימשך מחיר אחיד בכל מקום בעולם. הגלריות שמייצגות אותי עובדות יחד כדי לשמור על אותה רמת תמחור בניו יורק, באירופה, באסיה ובכל שוק אחר. אחר כך נכנס גם הביקוש. כמו בכל שוק, ככל שיש יותר אספנים שרו־צים את העבודה, ככל שהציע מוגבל והולכים לאספנים משמעותיים – המחיר עולה".

אז זו הדרך לאומן צעיר לעשות כסף מאומנות?

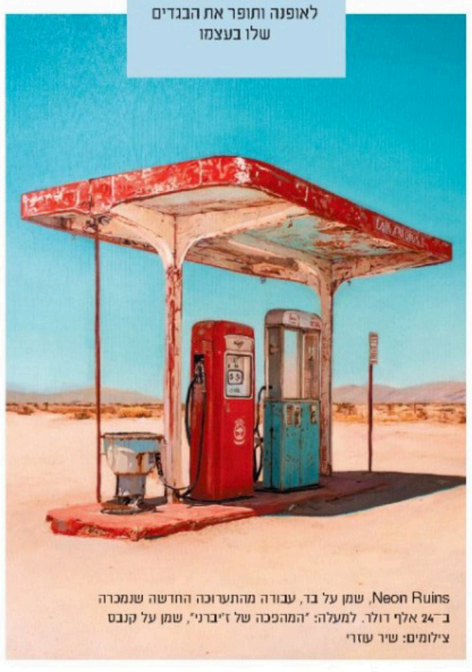
"צריך בפשטות להציג בכל העולם. לקח לי 25 שנה לייצב את השם שלי. עבורתי מאוד קשה, כל הזמן להציג, עד שערך העבודות מתייצב ואז עולה למעלה. אין קיצורי דרך. זה כל פעם לעלות עוד ועוד מדרגה של ערך שיק, עד היום אני עובד קשה, אבל ערך השוק מבוסס, זה כבר אחרת. נשאר רק לשמור עליו".

"עם הצלחה לאורך הרבה שנים קשה להתווכח"

בעולם האומנות נשמעו לא אחת ביקורות כלפי עוזרי ואומני הפופ־ריאליזם, שתחו מה הדרך בציור מוד־קרק כל כך, כשתחיצאה נראית כמעט זהה לתצלום. לא אחת כינו את העיס־קים במלאכה"טכנאים" ו"חסרי רסיון". עוזרי עונה מהבטן: "קודם כול, להגיד על פוטוריאליזם שהוא 'רק טכניקה' זו פשוט אי־הבנה של הו'אנר. פוטוריאליזם הוא זרם אומנותי שלם שנולד מתוך המפגש בין ציור לצילום. הצילום הוא חומר הגלם. השאלה היא לא אם אני מסוגל לצייר כמו צילום, אלא מה אני עושה עם הדימוי המצולם: מה אני בוחר, איך אני מפרק אותו, בונה מחדש את האור, את הצבע, את העומק ואת המבט. זו תפיסה מיושנת, רקוד־טית, שאם אמן שולט בטכניקה ברמה מאוד גבוהה, או המכניקה באה במקום האומנות. למה? אף אחד לא אומר על פסנתרן וירטואוז שהוא רק טכנאי"

אביב אציל, מתוך פרויקט הדיוקנאות שצייר עוזרי לזכר אומנים שנרצחו ב־7 באוקטובר או בעקבותיו

Neon Ruins, שמן על בד, עבודה מהתערוכה החדשה שנמכרה ב־24 אלף דולר. למעלה: "המהפכה של ז'ברני", שמן על קנבס

צילומים: שיר עוזרי

הפנים מאחורי היצירות שנותרו בעוטף

את מלאכת ציור הריוקנאות הוא מתאר במונחים חזקים למדי מעולם המחירים והעסקאות. "לצייר פורט־רט זה קרוס. זו אחריות מאוד גדולה", הוא אומר. את ההערכה העמוקה ביותר לעבודתו קיבל, לדבריו, מצ'אק קלוז, מהוליצי הפופיוריאליזם. במהלך ביקור בסטודיו שלו התבונן קלוז בציורי השמן של עוזרי על נייר ואמר לו שהעבודות שלו עוד ייכנסו לספרי ההיסטוריה. "זו המחמאה הכי גדולה שקיבלתי", מעיד עוזרי.

האחרונות שעוזרי ראה בציור ריוקנאות מקבלת רובד נוסף בפרויקט שיצר בתערוכתו החדשה בעקבות אירועי ה־7 באוקטובר. בחלל נפרד יוצגו ריוקנאות שצייר עוזרי לזכר אומנים שנרצחו באותו יום או בעקבו־תיו, בהם חירם פרי וענר שפירא, לצד יצירותיהם המקוריות. "האנשים האלו נרצחו ולא זכו להראות את האומנות שלהם", הוא אומר.

הפרויקט נולד מפגישה של צוות המיזם "ארץ חפץ" של יר בן־צבי לעי־זרי, בבקשה שיקשר בינם לבין אנשי אתר ההנצחה לפיגועי 11 בספטמבר בניו יורק. אנשי הצוות ביקשו ללמוד כיצד נשמרו חפצים ושרידים מאסון התאומים, כדי ליישם את הידע בשר־מור מה שנתחר ביישובי העוטף לאחר 7 באוקטובר. עוזרי סייע, וכשנת־שף לסיפוריהם של האומנים שנרצחו, הציע לצייר את ריוקנאותיהם ולהע־ניק אותם למשפחות. כך נולדה סדרת "אמן־ריוקן. אמן". הפורטרטים יוענקו למשפחות, ועבודות אחרות של עוזרי המיום "אריח חפץ" של יר בן־צבי לעי־זרי – ביקודת היא חלק מהעולם הזה, ואני חי איתה בשלום", הוא מוסיף. "הצילום שמח לגמרי, והציור מלא בחיים. זה לא היקום פיקוח. ואת עבודה מהראש, ללב ולידה. בסופי של דבר, עם הצלחה לאחרך כל כך הרבה שנים, תעבוכות מוזיאליית, אספנים וקהל בינלאומי – קשה להתווכח".

עוזרי מעיד: "אני מצייר ריאליזם כבר שנים רבות, ומתברר שהוא מנהל דיאלוג מאוד טבעי עם העולם הוויי־גיטלי של היום. גודל הקהל העציר שמתעניין בעבודות שלי וגם רוכש אותן מפתיע אפילו אותי".

איך מגיעים לדור הצעירי?

"אני משתתף בירידי אמנות כל הזמן – יותר מעשרה בשנה בדחבי העולם – בסין, ביפן, בניו יורק, בלוס אנג'לס. זה המפגש הכי מיידי עם הקהל, וכמה עולם האמנות פועל היום. שם פוג־שים הרוכה אספנים צעיריים. יש כאלה שפיעלים בעזרה מאוד מחשבת וער־קבים אחרי מפגישים פומביות ומגמות פיננסיות, ויש כאלה שהולכים עם מה שהם מרגישים אליו את החיבור החזק ביותר. זה מאוד תלוי באדם, ברקע שלו ובמה שחשוב לו. ריאליזם בהחלט מדבר אל חלק מהאספנים הצעירים. זה דור עם ראש פתוח ומכיל יותר".

עוינות כלפי יהודים בשוק האומנות

מאז 7 באוקטובר, מספר עוזרי, גם עולם האומנות בניו יורק השתנה. בתעורוכה האחרונה שהציג בגלריה של איתן כהן, שהוקושה לריוקנאות של אומנים בסטוריו שלהם, נאלצו המארגנים להציב מאבטחים חמו־שים בכניסה. לדבריו, לפתיחה הגיעו קרוב ל־4,000 מבקרים, ובחיץ התא־ספו מפגינים שהגיפו דגלי פלס־טין. "ידעו שאני אומן ישראלי", הוא מספר. הוא מדגיש כי ההפנה לא שיבשה את התערוכה. עוזרי סבור כי הצליח להימנע מעימותים חרי־פים יותר בזכות הנושאים שבהם הוא עוסק – ציורי הנשים בטבע והמראות האמריקאים שמאפיינים את עבודתו אינם מזוהים עם עמדה פוליטית, ולכן מעוררים פחות התנגדות. "אני יכול להגיד שאני בר מזל", הוא אומר.

עוזרי נזכר בביקור בתעורוכה של מיכל רובנר הישראלית בגלריה פיס בניו יורק, שבה הוצגו עבודות של כלניות, המוזהות פה עם נופי הדרום ועם זיכרון 7 באוקטובר. רוווקא הפר־חים הללו היו בעולם לסמל פלסטיני, ומפגינים פרו־פלסטינים ראו בהצג־תו בתעורוכה ניכוס סמנון של הזהות הפלסטינית. לדברי עוזרי, מפגינים נכנסו לגלריה, נעמדו מול היצירות ופרשו זרועותיהם כך שייחסמו לעיני מבקרים. מחוץ לגלריה אף קשקשו על החלונות. "אלה תגובות שלא מצפים לראות בניו יורק", הוא מסביר.

עוזרי אומר על העוינות כלפי ישראלים בעולם האומנות, "זו קנאה, אנטישמיות צרובה". לדבריו, מרבית אספני האמנות בעולם הם יהודים, ולנוכחות הבולטת שלהם בשוק יש מחיר. הוא מספר כי מאז פרוץ המל־חמה הוא נתקל בעמדות חריפות כלפי ישראל, ומלין על האיזון שבי ישראל מציגה את עצמה בעולם: "אנחנו לא יודעים איך למתג את עצמנו".

גם כשהוא מדבר על המתיחות והעוינות בעולם האומנות, ניכר שעוזרי עדיין מאמין ביכולת שלה לקרב בין אנשים. אחרי 35 שנה בניו יורק, מאות ציורים שנמכרו ואינס־פור תערוכות ברחבי העולם, עוזרי עדיין מרגיש מוהאפשרות שצייר שלו יגרום למישהו לעצור לרגע. כשנשאל מה היה רוצה שמבקרים ייקחו איתם מהתערוכה החדשה, הוא חוזר אל מה שהביא אותו מלכתחילה אל הבד והצבעים. "קודם כול, התח־רגשות מהיצירה, אני רוצה לשמח אנשים". ואולי דווקא בתעורוכה שמפגישה בין החופש של המרחבים האמריקאיים לכאב הישראלי, הרצון הפשוט הזה מקבל משמעות מיוחדת. וכמו שהוא מסכם בעצמו: "זה מה שהאמנות עושה לאנשים. היא פותחת את הלב".

"הגלריות שמייצגות אותי עובדות יחד כדי לשמור על אותה רמת תמחור בניו יורק, באירופה, באסיה ובכל שוק אחר. אחר כך נכנס גם הביקוש"